

Závazky znižovania emisií metánu a poľnohospodárstvo

Klimatická konferencia v Glasgowe priniesla ako jeden z výstupov formálny záväzok viac ako sto krajín sveta znížiť globálne emisie metánu do roku 2030 o 30%. Metán má síce kratšiu životnosť ako oxid uhličitý, ale má silnejší ohrievací účinok - zníženie jeho koncentrácie v atmosfére môže teda relatívne rýchlo spomaliť otepľovanie planéty.

Pri takýchto formálnych vyhláseniach je vždy otázne ich presadzovanie do praxe, kde skúsenosť vedie skôr k pochybnostiam. Relevantnosť znižuje tiež to, že k záväzku sa neprihlásila Čína, India ani Rusko.

Európska únia v nadväznosti na deklaráciu podporila činnosť nového orgánu OSN - Medzinárodného observatória pre emisie metánu, ktorý by mal monitorovať záväzky signatárov. EÚ je však zatiaľ jediným podporovateľom tohto orgánu. Nepodporili ho ani USA, ktoré ešte v septembri uzavreli dohodu s EÚ o znižovaní emisií metánu, ku ktorej sa postupne pridávali ostatné krajiny.

Na našej domácej európskej pôde prešla v závere októbra plénom Európskeho parlamentu správa k Stratégii EÚ na zníženie emisií metánu z dielne Výboru Európskeho parlamentu pre životné prostredie (COMENVI). Poslanci v správe požadujú záväzné ciele zníženia emisií metánu ako aj vyššie spomenutú záväznú globálnu dohodu o metáne (v rámci COP26 v Glasgowe). Stratégiu EÚ na zníženie emisií metánu zverejnila Európska komisia ešte na jeseň roku 2020.

Metán a poľnohospodárstvo

Pokiaľ sa v Glasgowe v súvislosti so znižovaním metánu hovorilo primárne o sektore energetiky, kde je znižovanie emisií metánu najjednoduchšie (a môže byť dokonca ziskové), správa Európskeho parlamentu kladie dôraz na poľnohospodárstvo. Poslanci v správe vyzvali členské štáty a Komisiu, aby zaviedli účinné a udržateľné opatrenia na riešenie poľnohospodárskych emisií a zároveň zaistili, aby sa potraviny naďalej vyrábali v ekologicky najudržateľnejších lokalitách a aby sa výroba

nepresúvala mimo EÚ - čo sú do značnej miery protichodné požiadavky. Parlament v stanovisku uvádza, že poľnohospodárstvo je najväčším antropogénnym zdrojom emisií metánu v EÚ. Avšak emisie skleníkových plynov EÚ z poľnohospodárstva (vrátane chovu hospodárskych zvierat) medzi rokmi 1990 a 2018 klesli o 22,2% - a to predovšetkým v dôsledku zníženia emisií metánu.

Ďalšie pripravované zmeny

Emisií metánu zo živočíšnej výroby sa dotkne aj revízia Nariadenia EÚ o využívaní pôdy, zmenách využívania pôdy a lesnom hospodárstve (LULUCF), ktorá sa sústreďuje ani nie tak na pôdu ako na emisie skleníkových plynov - vrátane metánu. Revízia LULUCF je súčasťou balíka návrhov „FitFor55“ a má posilniť príspevok sektora LULUCF k napĺňaniu ambicióznejších klimatických cieľov - sektor má v roku 2030 dosiahnuť čisté záchyty skleníkových plynov vo výške 310 mil. ton ekvivalentu CO₂. Po roku 2031 sa rozsah pôsobnosti nariadenia rozšíri tak, aby zahŕňal aj emisie zo sektora poľnohospodárstva iné ako emisie CO₂. Do roku 2035 sa má v tomto novom spojenom sektore (tzv. AFOLU) dosiahnuť neutralita a od toho momentu sa majú postupne generovať záchyty (záchyty sa budú musieť zvýšiť, aby sa kompenzovali aj neuhlíkové emisie z poľnohospodárstva), pričom bude zároveň potrebné významne znižovať aj neuhlíkové emisie v poľnohospodárstve - predovšetkým v živočíšnej výrobe.

Stanovisko SR k revízií Nariadenia LULUCF bolo v uplynulých dňoch predmetom medzirezortného pripomienkovania. Stanovisko kritizuje metodiku rozdelenia spoločného cieľa medzi členské krajiny, kde má Slovenská republika „ušetriť“ 6,8 mil. ton z celkového cieľa 310 mil. ton, čo znamená druhú najvyššiu alokáciu spomedzi krajín EÚ-27 (prepočítané na km²). Stanovisko SR deklaruje, že daný cieľ nebudeme vedieť dosiahnuť bez realizácie ďalších opatrení - napr. zalesňovanie nevyužitej poľnohospodárskej pôdy, zatrávnenie ornej pôdy či aplikácie agrolesníckych systémov. Okrem výrazného zásahu do lesného hospodárstva to teda zároveň znamená aj významný zásah do poľnohospodárskej produkcie.

Čo sa týka vývoja po roku 2031, pozícia SR k revízii, ktorú formulovalo MPRV, hovorí, že „v žiadnom prípade nechceme ísť cestou znižovania chovov hospodárskych zvierat, keďže zabezpečenie

sebestačnosti v živočíšnej výrobe je pre nás prioritou“. Bude teda potrebné investovať do moderných technológií pri nakladaní s vedľajšími produktami živočíšnej výroby, v rámci zloženia krmiva, pri obnove maštali a pod.

Čierny Peter

Úsilie o znižovanie emisií metánu je relevantné, avšak má byť poznatkovo podložené a nasmerované tým najproduktívnejším a zmysluplným smerom. Posledné dianie však ukazuje, že cieľ znižovania metánu a klimatická neutralita znamená obrovský tlak na využitie pôdy v EÚ. Už totiž nejde len o znižovanie emisií, ale aj o ich zachytávanie – preto takáto revízia LULUCF, výsadba 3 miliárd stromov, 25%-né ekologické obhospodarovanie, 10%-né vyňatie pôdy z obhospodarovania, ale aj znižovanie pesticídov, hnojív, antimikrobiálnych látok, nárast chránených území, a pod.

Hospodárenie na pôde ťahá v dosahovaní klimatickej neutrality za kratší koniec. Pôdohospodárstvo vrátane živočíšnej výroby sa stáva „obetným baránkom“ nedostatočného znižovania emisií v iných sektoroch. Odstraňovanie emisií ale nenahrádza ich znižovanie.

Na pôdu nie sú odkázaní len poľnohospodári. Všetci sme odkázaní na dobré využitie a spracovanie pôdy z dôvodu produkcie potravín – čo ukazuje aj súčasný nárast ich cien. Záber pôdy na záchyty emisií bude viesť k ďalšiemu tlaku na ceny potravín. Legislatívne návrhy Európskej zelenej dohody, resp. balíka FitFor55, nemôžu ohrozovať strategické zaistenie potravinovej bezpečnosti.